

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan suunnitelmassa on tunnistettu olennaisia asioita, joskin tekstissä hämärtyy toiminnan päämäärä. Suunnitelmaluonnoksen alkupuolella on avattu toiminnan päämäärä seuraavasti: *Tutkimus- ja kehittämisinvestoinneilla tavoitellaan elinkeinoelämän ja yhteiskunnan uudistumista sekä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää kasvua, joka vahvistaa julkista taloutta ja mahdollistaa hyvinvointiyhteiskunnan toimintojen rahoittamisen. Viime kädessä päämääränä on yhteiskunnan hyvinvoinnin lisääntymisen.* Tämä päämäärä on myöhemmästä suunnitelmatekstistä vaikeasti tavoitettavissa, sillä suunnitelmaluonnoksessa korostuu yritysten tuotekehityksen ja toiminnan kaupallistamisen edistäminen.

Yhteiskunnan hyvinvoinnin lisääntymisen näkökulmasta yksi keskeinen toimijaryhmä eli hyvinvointialueet, ovat jääneet erittäin vähälle huomiolle. Hyvinvointialueilla (myös muilla kuin yliopistosairaalaa ylläpitävillä) tehdään runsaasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja lisäämiseen liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Hyvinvointialueiden TKI-toiminta on itsessään arvokasta asiakkaille ja potilaille tuotettavien parhaaseen näyttöön ja niiden implementointiin pohjautuvien palvelujen tuottamisen lisäksi myös, koska se voi johtaa myös innovaatioihin ja elinvoiman kasvuun. Tämä hyvinvointialueiden kasvua tuottava potentiaali jää kuitenkin erittäin vähälle huomiolle. Suunnitelmaluonnoksen linjaus jättää hyvinvointialueet pois tutkimusorganisaatioiden luettelosta ja valitut rahoitusinstrumentit eivät tue hyvinvointialueiden TKI-toimintaa.

Suunnitelmaluonnoksessa korostuu tutkimustoiminta kehittämistoiminnan ja sen resurssoinnin jäädessä sivurooliin. Innovaatiot sisältävät jo määritelmällisesti sen, että niiden käyttöönotto on suunniteltu ja toteutettu. Tutkimustulokset eivät siirry suoraan käytäntöön, vaan uusien

asioiden vieminen toimintaan vaatii niiden yhteistä suunnittelua, prosessien tarkastelua, koulutusta ja tukea eli kehittäminen on keskeinen osa soveltavaa tutkimusta.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Hyvinvointialueet näkyvät suunnitelmaluonnoksessa vain välillisinä toimijoina ja mahdollisina yliopistosairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden kumppaneina. Yliopistosairaalaa ylläpitävillä hyvinvointialueilla onkin järjestämislain (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 36 §) mukaan merkittävä rooli TKKI-toiminnan koordinoinnissa ja tätä tehtävää täsmennetään kunkin alueen valmisteilla olevissa YTA-sopimuksissa. Hyvinvointialueilla on omia tutkimus- ja kehittämistarpeita ja vahvuuksia terveys- ja sosiaalihuollossa sekä pelastuspalveluissa. Päijät-Hämeessä on maakunnallinen TKI- ekosysteemi, jolla voitaisiin hakea ratkaisuja näihin haasteisiin, mikäli rahoitusinstrumentit mahdollistaisivat myös hyvinvointialueiden aktiivisen T&K toimijuuden. Päijät-Hämeen alueen yhteisenä tavoitteena on kaksinkertaistaa tutkimuksen resurssointi vuoteen 2027 mennessä, mikä vaatii merkittäviä investointeja ja tukea sekä valtion että yksityisen sektorin taholta. Suunnitelma ja suunnitellut rahoitusinstrumentit eivät tue Päijät-Hämeen hyvinvointialueen mahdollisuuksia olla aktiivisena toimijana maakunnallisen TKI- toiminnan edistämässä.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Yhteistyön lisääminen yhteiskunnan ja elinkeinoelämän uudistumisen sekä tutkimustulosten laajan hyödyntämisen edistämiseksi, on keskeistä. Suunnitelmaluonnoksessa nostetaan hyvin esiin myös tavoite vahvistaa tuloksiltaan julkisen soveltavan tutkimuksen rahoitusinstrumentteja. Rahoituksen kanavoiminen kuitenkin pelkäästään Business Finlandin ja Suomen akatemian kautta heikentää (muiden kuin yliopistosairaalaa ylläpitävien) hyvinvointialueiden mahdollisuuksia osallistua aktiivista tähän yhteistyöhön.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Ei lausuttavaa.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Linjaus tutkimus- ja kehittämisosaamisen ja osaajien määrän kasvattamisesta on tärkeä. Jo työssä olevien tutkijoiden ja kehittäjien pitkäjänteisten työskentelymahdollisuuksista on myös syytä pitää huolta. Eri tutkimuslaitoksissa käynnissä olevien leikkausten ja kehittämishankkeiden päättymisen vuoksi, suuri määrä asiantuntijuutta saattaa kadota T&K toiminnoista. Lyhytjänteiset rahoitukset eivät edesauta tutkijan tai kehittäjän työn vetovoimaisuutta tai tiedon ja osaamisen kumuloitumista.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Ei lausuttavaa.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Kansainvälistä yhteistyötä ja tutkimus- ja kehittämisrahoituksen hyödyntämisen lisäämistä koskeva linjaus on kannatettavaa hyvinvointialueiden näkökulmasta. Kansallisen EU-vastinrahan lisääminen mahdollistaa osallistumisen ja yhteisen oppimisen kansainvälisessä toimintaympäristössä. Maakunnalliset TKI- ekosysteemit ovat keskeisiä kansainvälisten hankkeiden hakemisessa ja tekemisessä. Yhteistoiminta-alueiden yhteistyön tiivistyessä kansallinen toimijaverkosto laajenee todennäköisesti eri alueiden korkeakoulutoimijoiden ja yritysten kanssa ja myös kansainvälinen yhteistyö vahvistune.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

Ei lausuttavaa.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

Ei lausuttavaa.

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

TKI- toimintaympäristö ei nykyisellään toimi optimaalisella tavalla. Sote-tietojen toisiokäyttö perustuu sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä säädettyyn lakiin, ns. toisiolakiin (552/2019). Toisiolain tavoitteena on, että sosiaali- ja terveydenhuollossa tallennettuja asiakastietoja voidaan käyttää mahdollisimman joustavasti ja turvallisesti laissa sallittuihin käyttötarkoituksiin, kuten tutkimukseen, kehittämiseen, innovaatiotoimintaan, johtamiseen, opetukseen, valvontaan, suunnitteluun ja tilastointiin. Toisiolain tavoitteet ovat hyvät, mutta lain tulkinta ja sen pohjalta tapahtunut toiminta, on käytännössä osoittautunut haasteelliseksi. Tutkimustyön aloittaminen on vaikeutunut tietoturvallisten käyttöympäristön ym. vaateiden osalta. Hyvinvointialueiden kustannukset ja hyvinvointialueilla tehtävä työmäärä ovat kasvaneet rekisteritietojen poimintavelvoitteiden lisääntymisen vuoksi. Lisäksi oman datan hyödyntämisen kustannukset ovat kasvaneet ulkoisten toimijoiden kohonneen hinnoittelun takia. Lausunnolla olevasta suunnitelmaluonnoksesta puuttuu konkreettisia toimenpiteitä siitä, miten nykyistä TKI- toimintaympäristöä voitaisiin kehittää muutenkin kuin osaamisen ja tutkimusrahoituksen lisäämisen avulla.

Kuusinen-James Kirsi
Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Lausunto

24.05.2024

